

Date: 13th January-2026

HARAKATLANISHNI BOSHLASH VA YO'NALUSHNI O'ZGARTIRISH

Sultanov Xamid Muxarramovich

Chilonzor tumani 1-son texnikumi

"Yo'l harakati qoidalarini va harakat xavfsizligi"

maxsus fan etakchi o'qituvchi"

E-mail: sultanovh24@gmail.com.

Kalit soʻzlar: Yo'l harakati qoidalarini, manyovr, burilish ko'rsatkichlari, ustunlik, xavfsizlik masofasi, qayrilib olish, ogohlantirish signallari, yorug'lik signallari (povorotniklar), yondosh hududlar, avtoturargohlar.

KIRISH

Yo'l harakati xavfsizligini ta'minlashda har bir haydovchining harakatni boshlash va manyovrlarni to'g'ri bajarishi hal qiluvchi ahamiyatga ega. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, yo'l-transport hodisalarining salmoqli qismi aynan harakatni boshlash, bo'laklarga qayta tizilish va yo'nalishni o'zgartirish jarayonida qoidalariga rioya qilmaslik oqibatida yuzaga keladi. Ushbu maqolada harakatlanishni boshlash va yo'nalishni o'zgartirishning huquqiy va amaliy jihatlari ko'rib chiqiladi.

ASOSIY QISM

Harakatni boshlashdan oldingi majburiyatlar-Haydovchi harakatni boshlashdan oldin, o'zining harakati boshqa harakat qatnashchilariga xalaqit bermasligiga va xavf tug'dirmasligiga ishonch hosil qilishi shart. O'zbekiston Respublikasi Yo'l harakati qoidalariga muvofiq, har qanday manyovr (to'xtash joyidan chiqish, to'xtash, burilish) oldidan tegishli yo'nalishni ko'rsatuvchi yorug'lik signallari (povorotniklar) yoqilishi shart.

Asosiy qoidalar

Xavfsizlikka ishonch hosil qilish:

Haydovchi harakatlanishni boshlashdan oldin o'zining harakati boshqa yo'l harakati ishtirokchilariga xavf tug'dirmasligiga va to'sqinlik qilmayotganligiga ishonch hosil qilishi kerak.

Ogohlantirish signallari (Povorotniklar):

✓ Harakatlanishni boshlashdan oldin, haydovchi tegishli yo'nalishni ko'rsatuvchi yorug'lik ishoralarini (chiroqlarini) yoqishi shart.

✓ Agar yorug'lik ishoralari bo'lmasa yoki ishlamasa, ishora qo'l bilan berilishi mumkin.

✓ Signal manyovr boshlanishidan oldin berilishi kerak, lekin u haydovchiga ustunlik huquqini bermaydi. Manyovr tugashi bilan ishora darhol o'chirilishi lozim.

Yondosh hududlardan chiqish:

Haydovchi yondosh hududlardan (masalan, hovlilar, avtoturargohlar, yoqilg'i quyish shoxobchalari) yo'lga chiqayotganda, unda harakatlanayotgan transport vositalariga va piyodalarga yo'l berishi kerak.

Date: 13th January-2026

Yo'lovchilar xavfsizligi:

Haydovchi transport vositasi harakatlanishni boshlashidan oldin yo'lovchilarni xavfsizlik kamarlarini taqishlari zarurligi haqida ogohlantirishi shart.

Ehtiyot choralari:

Haydovchi transport vositasini o'z-o'zidan harakatlanishini istisno qiladigan zarur ehtiyot choralari ko'rgandan keyingina o'z joyini tashlab ketishi yoki transport vositasini qoldirishi mumkin.

Yo'nalishni o'zgartirish va manyovr qilish-Yo'nalishni o'zgartirishda quyidagi qoidalarga qat'iy rioya qilish talab etiladi:

Qayta tizilish:

Boshqa bo'lakka o'tayotgan haydovchi o'sha bo'lakda harakatlanib kelayotgan transport vositalariga yo'l berishi kerak.

O'ngga va chapga burilish:

Burilishdan oldin haydovchi o'sha yo'nalishdagi chetki holatni egallashi shart. Chapga burilish yoki qayrilib olishda qarama-qarshi yo'nalishdan kelayotgan transportlarga yo'l beriladi.

Ogohlantirish signallari:

Signal manyovr boshlanishidan oldin berilishi va manyovr tugashi bilan darhol o'chirilishi kerak. Signal berish haydovchiga ustunlik huquqini bermaydi.

Xavfli manyovrlarning oldini olish-Yo'nalishni o'zgartirishda "o'lik zona" (ko'rinmaydigan hudud) tushunchasiga e'tibor berish lozim. Yon ko'zgular orqali vaziyatni nazorat qilish bilan birga, haydovchi harakat xavfsizligiga to'liq amin bo'lishi shart. Ko'priklar, tunnellarda va ko'rinish cheklangan joylarda yo'nalishni o'zgartirish hamda qayrilib olish taqiqlanadi.

XULOSA

Harakatlanishni boshlash va yo'nalishni o'zgartirish faqat texnik harakat emas, balki yuqori mas'uliyat talab qiladigan jarayondir. Qoidalarga rioya qilish, o'z vaqtida signal berish va boshqa haydovchilarga nisbatan o'zaro hurmatni saqlash yo'llarda xavfsizlikning bosh garovidir. Har bir manyovr aniq, tushunarli va xavfsiz bo'lishi shart.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 12-apreldagi 172-son qarori bilan tasdiqlangan Yo'l harakati qoidalari.
2. https://uzpdd.uz/lotin/yol_harakati_qoidalari.php.
3. <https://pdd-uzbeki.narod.ru/>
4. <https://lex.uz/acts/>-
5. "Haydovchilar tayyorlash va qayta tayyorlash" o'quv qo'llanmasi, Toshkent, 2023.
6. Yo'l harakati xavfsizligi bo'yicha xalqaro standartlar va tavsiyalar.
7. Ichki ishlar vazirligi Jamoat xavfsizligi departamenti Yo'l harakati xavfsizligi xizmati rasmiy ma'lumotlari.

